

جستجوی اطلاعات علمی با رویکرد پژوهش های حوزه پزشکی

محمدرضا هاشمیان

دکترای تخصصی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

Mr.hashemian553@gmail.com

دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

کتابخانه مؤیدالاطباء، واحد مشاوره اطلاعات پژوهشی

سرفصل مطالب

- پیشینه پژوهش چیست؟
- جستجوی پیشینه ها
- ساختار و سازماندهی بخش پیشینه ها

پیش فرض های کارگاه

- پروپوزال: موضوع و سؤال پژوهش مشخص شده
- مرور پیشینه ها: آشنایی مقدماتی با پایگاه های اطلاعاتی

سر آغاز سخن

“A researcher cannot perform significant research without first understanding the literature in the field”

(Boote and Beile, 2005)

پژوهش در صورتی می تواند در گسترش دانش نقش اساسی ایفا کند که بر پایه علمی مناسبی در رشته مورد نظر استوار باشد و مقدمه کار پژوهشی باید نشان دهنده این آگاهی باشد.

(گال و همکاران به نقل از لوین و مارشال)

پیشینه پژوهش چیست؟

یکی از بخش های کلیدی پروپوزال ها، مقالات تحقیقاتی و گزارش ها است

یک تحلیل و نقد رسمی است

مجموعه آثار علمی در مورد یک موضوع خاص است

آنچه قبلا انجام شده را تشخیص می دهد و آنچه را که باید انجام شود مشخص می کند (شکاف ها)

تحولات کلیدی در ادبیات
(چشم انداز تحقیق)

چارچوبی که در آن یافته های جدید با یافته های قبلی ارائه شده در ادبیات مقایسه می شود.
این در بخش بحث صورت می گیرد

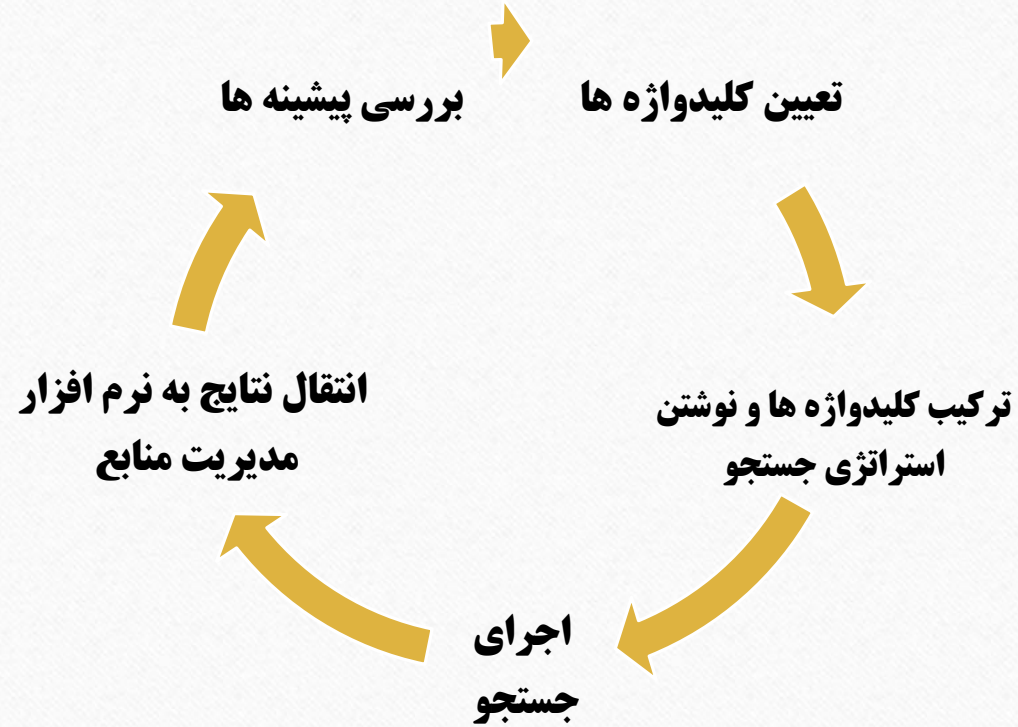
مراحل انجام مرور پیشینه ها

۱. شناسایی پیشینه های مرتبط

۲. سازماندهی و نوشتن پیشینه ها

فرمت منبع	نوع منبع	در کدام بخش از پروپوزال استفاده می شود	محل جستجو	نمونه محل جستجو
مقاله مجلات	<ul style="list-style-type: none"> ○ مقالات اصیل ○ مقالات مروری ○ سرمقاله ○ نامه به سردبیر 	<ul style="list-style-type: none"> • مقدمه و بیان مسئله • مرور پیشینه ها • تعاریف • بحث 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ پایگاه های اطلاعاتی ✓ مجلات تخصصی 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ PubMed ➤ Scopus ➤ WOS ➤ Embase ➤ Cochrane ➤ بانک اطلاعات مقالات پزشکی ایران
مقاله کنفرانس	<ul style="list-style-type: none"> ○ مقالات اصیل ○ مقالات مروری 	<ul style="list-style-type: none"> • مقدمه و بیان مسئله • مرور پیشینه ها • تعاریف • بحث 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ پایگاه های اطلاعاتی ✓ وب سایت کنفرانسها ✓ مجموعه مقالات کنفرانسها 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Scopus ➤ Proquest
پایان نامه ها و طرحهای پژوهشی	<ul style="list-style-type: none"> ○ مطالعات اصیل ○ مطالعات مروری 	<ul style="list-style-type: none"> • مقدمه و بیان مسئله • مرور پیشینه ها • تعاریف • بحث 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ پایگاه های اطلاعاتی ✓ کتابخانه ها ✓ سامانه های ثبت پایان نامه 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Proquest ➤ Open Access Theses and Dissertation ➤ ERIC ➤ Irandoc ➤ سامانه طرحهای تحقیقاتی ➤ سامانه پایان نامه های دانشگاه های پزشکی
کتاب	-	<ul style="list-style-type: none"> • مقدمه و بیان مسئله • تعاریف 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ پایگاه های اطلاعاتی ✓ کتابخانه ها 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ PubMed Books ➤ DOAB ➤ Zlibrary
اصطلاحنامه ها و واژه نامه ها	-	<ul style="list-style-type: none"> • مقدمه و بیان مسئله • تعاریف 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ وب سایت اصطلاح نامه یا واژه نامه 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ MeSH ➤ EMtree
سایر منابع (وب سایتهای معتبر، گزارشهای سازمانی، استانداردها، و...)	<ul style="list-style-type: none"> ○ مطالعات اصیل ○ سایر 	<ul style="list-style-type: none"> • مقدمه و بیان مسئله • مرور پیشینه ها • تعاریف • بحث 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ پایگاه های اطلاعاتی ✓ وب سایت سازمانها ✓ سایر وب سایتهای معتبر 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ WHO ➤ وب سایت سازمانهای مرتبط

جستجوی پیشینه ها

نمونه موضوع پژوهشی

مقایسه تأثیر آب درمانی نسبت به روشهای فیزیوتراپی سنتی در کاهش درد بیماران مبتلا به آرتروز زانو

In patients with osteoarthritis of the knee is hydrotherapy more effective than traditional physiotherapy in relieving pain?

ساختار بندی سؤال پژوهش

این پرسش می تواند در قالب چارچوب PICO (جمعیت، مداخله، مقایسه، پیامد) به شکل زیر طرح ریزی شود:

P (Population): patients with osteoarthritis of the knee

I (Intervention): hydrotherapy

C (Comparison): traditional physiotherapy

O (Outcome): relieving pain

شناسایی و ترکیب مفاهیم

P (Population): patients with osteoarthritis of the knee

I (Intervention): hydrotherapy

C (Comparison): traditional physiotherapy

O (Outcome): relieving pain

(P) AND (I) AND (C) AND (O)

(osteoarthritis of the knee) AND (hydrotherapy) AND (traditional physiotherapy) AND (relieving pain)

بسط استراتژی جستجو

(P) AND (I) AND (C) AND (O)

(P1 OR P2 OR ...) AND (I1 OR I2 OR ...) AND (C1 OR C2 OR...) AND
(O1 OR O2 OR ...)

(osteoarthritis of the knee) AND (hydrotherapy) AND (traditional
physiotherapy) AND (relieving pain)

تعیین کلیدواژه ها و مترادفهای آنها با استفاده از MeSH

keyword	MeSH term	synonyms
osteoarthritis of the knee	Osteoarthritis, Knee	Knee Osteoarthritis Knee Osteoarthritis Osteoarthritis of Knee Osteoarthritis of the Knee
hydrotherapy	Hydrotherapy	Whirlpool Baths Bath, Whirlpool Baths, Whirlpool Whirlpool Bath ...
physiotherapy	Physical Therapy Modalities	Modalities, Physical Therapy Modality, Physical Therapy Physical Therapy Modality Physiotherapy (Techniques) Physiotherapies (Techniques) ...

استفاده از علامت * در جستجو

keyword	استفاده از *
Child Children Childhood	Child*

استفاده از علامت گیومه " " برای جستجوی عبارتی

“physical therap*”

ساختار و سازماندهی بخش پیشنهادها

مقدمه

- هدف از انجام مرور و ارائه پیشنهاد
- محدودیت ها، روش های جستجو
- ساختار و نحوه طبقه بندی پیشنهاد

بدنه اصلی پیشنهادها

- خلاصه سازی و ترکیب (بحث و ارائه یافته ها از ادبیات)

نتیجه گیری

- خلاصه ای کوتاه از یافته ها
- بیان شکاف های موجود و ارتباط آن با هدف مطالعه حاضر

رویکردهای متفاوت در نگارش پیشینه ها

رویکرد توصیفی: هر یک از پیشینه ها به صورت جداگانه و بر اساس یک روش مشخص (مثلا زمانی) توصیف می شوند توصیف مشتمل بر زمینه موضوعی، روش پژوهش و یافته های پژوهش است.

رویکرد تحلیلی: در این روش پیشینه های مورد بررسی از دیدگاه های مختلف (مثلا موضوعی) مقایسه شده و وجوه تشابه و تفاوت آنها ارزیابی می شود.

رویکرد انتقادی: در این روش، پیشینه های مورد بررسی از جنبه های مختلف (مانند روش پژوهش) مورد ارزیابی انتقادی قرار می گیرند.

نمونه ای از مرور توصیفی پیشینه ها

کوهن و استیل در سال ۲۰۰۱ در مقاله ای با عنوان «مقایسه سایتهای وب مراکز دانشگاهی» به بررسی ۱۰۰ سایت پرداختند تا محتوای آنها بر اساس معیارهای مورد نظر بررسی کنند. نتایج نشان داد که بیش از نیمی از مراکز دانشگاهی مواردی اعم از ارتباط از طریق پست الکترونیکی، اخبار و تازه ها، توصیف خدمات، فرم های درخواست را در وب سابت خود داشتند.

آری در سال ۲۰۰۸ در پژوهش خود به سنجش و ارزیابی وب سایتهای مربوط به اطلاعات پزشکی در کره جنوبی پرداخت. او ۴۴۰ وب سایت از ۴ موتور جستجوی Naver, Empas, Lycoskorea و Yhookorea را انتخاب کرد. این وب سایتهای بر اساس معیارهای عمومی سنجش کیفیت ارزیابی شدند. نتایج نشان داد که بیش از ۵۰ درصد وب سایتهای ساختار مشخص، عنوان، تاریخ روزآمدسازی یا تاریخ تولید، نام پدیدآورندگان معتبر و پیوند به منابع دیگر نداشتند.

نمونه ای از مرور تحلیلی پیشینه ها

کوهن و استیل در سال ۲۰۰۱ در مقاله ای با عنوان «مقایسه سایتهای وب مراکز دانشگاهی» به بررسی ۱۰۰ سایت پرداختند تا محتوای آنها بر اساس معیارهای مورد نظر بررسی کنند. نتایج نشان داد که بیش از نیمی از مراکز دانشگاهی مواردی اعم از ارتباط از طریق پست الکترونیکی، اخبار و تازه ها، توصیف خدمات، فرم های درخواست را در وب سابت خود داشتند. تأکید پژوهش کوهن در ارزیابی وب سایت مراکز دانشگاهی بر محتوای وب سایتها بود.

آری در سال ۲۰۰۸ در پژوهش خود به سنجش و ارزیابی وب سایتهای مربوط به اطلاعات پزشکی در کره جنوبی پرداخت. او ۴۴۰ وب سایت از ۴ موتور جستجوی Yhookorea و Naver, Empas, Lycoskorea را انتخاب کرد. این وب سایتهای بر اساس معیارهای عمومی سنجش کیفیت ارزیابی شدند. نتایج نشان داد که بیش از ۵۰ درصد وب سایتهای ساختار مشخص، عنوان، تاریخ روزآمدسازی یا تاریخ تولید، نام پدیدآورندگان معتبر و پیوند به منابع دیگر نداشتند. آری بیشتر به معیارهای ظاهری در ارزیابی وب سایتها تأکید کرده است.

نمونه ای از مرور انتقادی پیشینه ها

...کیسانجی تصویر نسبتاً کاملی از خدمات برخی دولتهای آفریقایی در پشتیبانی از آموزش کودکان استثنایی ارائه می دهد و در عین حال به مسائل مهمی که از سوی دولت ها مورد غفلت قرار گرفته است، اشاره می کند. برای مثال باورهای فرهنگی مردم در مورد معلولان را یکی از موانع جدی در جلب مشارکت مردم تلقی می کند. در همین راستا، اسمیت به عامل دیگری اشاره دارد و آن عدم علاقه معلمان و به تحصیل در گرایش کودکان استثنایی است. پژوهش وی که در جامعه ای شامل ۴۸۶ معلم ابتدایی صورت گرفت، یافته ها و نتایج دقیق و جامعی نداشت، زیرا وی در پرسشنامه ارسالی به عوامل گوناگون دخیل در عدم علاقه مندی معلمان توجه نکرده بود. پرسشنامه مورد نظر تنها چند سؤال کلی داشت.

رویکردهای سازماندهی بدنه اصلی پیشنهادها

تاریخی (Chronological)

موضوعی/مفهومی (Thematic/conceptual)

روش شناختی (Methodological)

منابع

-
- Boote, D. N., and P Beile. (2005). Scholars before researchers: on the centrality of the dissertation literature review in research preparation. *Educational Researcher*, 34(6), 3-15.
 - Cronin, P., Ryan, F and M Coughlan. (2008) Undertaking a literature review: a step-by-step approach. *British Journal of Nursing*, 17(1), 38-43.

شعبانی احمد، سعادت رسول. سمینار تحقیق و پیشنهادیه نویسی در کتابداری و اطلاع رسانی. تهران: نشر چاپار، ۱۳۸۸.

عاشق از حسن

توجه صفا

